

Päihteetön TAI

Päihteettömyyden edistäminen
Turun ammatti-instituutissa

Sisällys

1 Alustus.....	3
2 Päihteetön oppilaitosympäristö.....	3
2.1. Oppilaitosympäristön viihtyisyys	4
2.2. Päihteetön oppilaitos ja päihteiden käyttöön puuttuminen	5
2.3. Toiminnallisuus	5
2.4. Päihdeaiheet opetuksessa ja ryhmänohjauksessa	5
2.5. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa	5
2.6. Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa	6
2.7. Tiedonkeruu, tiedotus ja tiedon huomiointi.....	6
2.8. Opiskelijoiden kohtaaminen ja huolen puheeksi ottaminen.....	6
2.9. Opiskelijahuollon tiedotus ja yksilökäynnit	6
2.10. Opiskelijoiden ja ystävien tuki toisilleen	7
2.11. Opiskelijoiden osallisuus oppilaitoksen päihteettömyystyössä.....	7
3 Tarkistuslista: Kohti päihteetöntä Turun ammatti-instituuttia.....	7

Päihteetön TAI. Päihteettömyyden edistäminen Turun ammatti-instituutissa.

Raportin laatijat:

Kaisa Neitola, Ankkuri-hanke

Tommi Hannuksela

Hanna-Maria Pajari

Tuuke Kankare

Taitto: TAI

Kansikuva: TAI

Julkaistu: 28.2.2023

Päivitetty ja hyväksytty: TAI:n joryssa 28.2.2023

1 Alustus

Tämän materiaalin tavoitteena on edistää päihteettömyyttä **TAI**ssa eli Turun ammatti-instituutissa. Materiaali perustuu TAI:n opiskelijoiden haastatteluihin ja niistä nousseisiin teemoihin sekä oppilaitoksen päihteettömyystyöhön liittyviin lakeihin ja suosituksiin. Tämän materiaalin avulla myös arvioidaan, minkälaisia kehittämiskohteita TAI:n eri koulutusyksiköiden päihteettömyystyössä on.

Tässä materiaalissa esitellään ensiksi päihteettöntä oppilaitosympäristöä eli sitä, minkälaisista osa-alueista päihteetön oppilaitosympäristö muodostuu. Materiaalin lopussa on vielä tarkistuslista, jota käytetään sekä koko TAI:n että sen eri koulutusyksiköiden päihteettömyyden arviointiin.

Tarkistuslista käydään läpi yhdessä opiskelijaedustuksen kanssa, ja tällä tavalla lisätään opiskelijoiden osallisuutta TAI:n päihteettömyystyössä. Opiskelijoiden osallisuus päihteettömyystyössä on myös yksi päihteetömän oppilaitosympäristön osa-alueista. Mahdolliset toimenpiteet käynnistetään opiskelijahyvinvoinnin ohjausryhmissä ja/tai koulutalojen hyvinvointiryhmissä.

2 Päihteetön oppilaitosympäristö

Päihteetön oppilaitosympäristö on kaikkien etu. Tässä materiaalissa päihteetön oppilaitosympäristö on jaettu 11 eri osa-alueeseen, jotka ovat:

- opiskeluympäristön viihtyisyys
- päihteetön oppilaitos ja päihteiden käyttöön puuttuminen
- toiminnallisuus
- päihdeaiheet opetuksessa ja ryhmänohjauksessa
- yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa
- yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- tiedonkeruu, tiedotus ja tiedon huomiointi
- opiskelijoiden kohtaaminen ja huolen puheeksi ottaminen
- opiskelijahuollon tiedotus ja yksilökäynnit
- opiskelijoiden ja ystävien tuki toisilleen
- opiskelijoiden osallisuus oppilaitoksen päihteettömyystyössä.

Näitä osa-alueita käsitellään tarkemmin yksi kerrallaan seuraavissa alaluvuissa. Päihteettöntä oppilaitosympäristöä ja sen osa-alueita havainnollistetaan myös seuraavalla sivulla olevassa kuvassa.

Kuva 1: Päihteettömän oppilaitosympäristön osa-alueet.

2.1. Oppilaitosympäristön viihtyisyys

Oppilaitosympäristö on merkittävä tekijä viihtyisyyden ja yhteisöllisyyden luomisessa. Mielekäs ympäristö vähentää tylsyyttä ja siten myös päihteiden käyttöä koulupäivän aikana. Viihtyisään oppilaitosympäristöön kuuluvat:

- mukavat oleskelutilat
- liikuntatilojen käyttömahdollisuus ja liikunnalliset harrastukset tauoilla
- erilaiset sisäpelit, kuten biljardi, pingis ja sulkapallo
- ulkopelimahdollisuudet
- mahdollisuus myös muihin kuin liikunnallisiin harrastuksiin tauoilla, esimerkiksi lautapeleihin ja musiikkiin
- posterit, joissa annetaan päihdeinformaatiota.

2.2. Päihteetön oppilaitos ja päihteiden käyttöön puuttuminen

Turun ammatti-instituutilla on selkeät ohjeet siitä, miten nikotiinituotteiden ja muiden päihdyttävien aineiden käyttöön puututaan ja minkälaisia jatkotoimenpiteitä päihteiden käytöstä seuraa. Päihteiden käyttöön puututaankin aina, kun sitä huomataan.

Opiskelijat ja TAI:n henkilöstö eivät käytä nikotiinituotteita tai muita päihteitä työpäivän aikana. Oppilaitosympäristön kulkuväylät ja oppilaitosalue ovat päihteettömät. Myös TAI:n viestinnässä näkyy selkeästi pyrkimys päihteettömään oppilaitokseen.

2.3. Toiminnallisuus

Toiminnallisuus koetaan tärkeäksi päihdekasvatuksessa. Toiminnallisuus tukee oppilaitoksen yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden osallisuutta sekä antaa opiskelijoille tietoa päihteistä kiinnostavalla tavalla. TAI järjestää säännöllisesti toimintaa, joka edistää päihteettömyyttä. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi:

- päihteisiin liittyvät teemapäivät ja tietovisat, kuten ehkäisevän päihdetyön viikko
- opintoretket
- ryhmäyttäminen
- hyvinvointivälitunnit ja toiminnalliset välitunnit, joissa on mukana oppilaitoksen henkilöstöä pitämässä rasteja muun muassa terveys-, hyvinvointi- ja päihdeteemoista.

2.4. Päihdeaiheet opetuksessa ja ryhmäohjauksessa

TAI:ssa tarjotaan opiskelijoille tietoa päihteistä kiinnostavalla ja koskettavalla tavalla. Opetuksessa käytetään toiminnallisia menetelmiä, kuten Kahootia ja tietomiekkailua. Päihdeaiheita käsitellään esimerkiksi työkykytunneilla ja muilla soveltuvilla oppitunneilla. Ryhmäohjauksessa osallistetaan opiskelijoita keskustelemalla yhdessä esimerkiksi nikotiinituotteiden käytöstä TAI:ssa.

2.5. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa

Huoltajille järjestetään säännöllisesti huoltajieniltoja, joissa annetaan tietoa nuorten päihteiden käytöstä ja tuetaan vanhemmuutta. Huoltajia informoidaan säännöllisesti päihdeteemoista ja oppilaitoksen päihdetilanteesta esimerkiksi Wilma-viestien välityksellä. Huoltajia tuetaan tarvittaessa myös yksilöllisesti.

TAI:n henkilökunta ja opiskeluhuollon henkilöstö tarjoavat huoltajille tukea opiskelijan päihteiden käyttöön liittyvissä ongelmissa ja käytön ennaltaehkäisyssä. Tukea järjestetään

erilaisten koulutusten muodossa tai muissa yhteistyömuodoissa koulun henkilökunnan kanssa.

2.6. Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa

TAI:ssa käy säännöllisesti ulkopuolisia asiantuntijoita puhumassa päihteistä. Erityisesti kokemusasiantuntijat ovat nuorten mielestä vaikuttavia. Muita asiantuntijoita ovat esimerkiksi päihdepalvelut, Poliisi, hammashuolto sekä eri yhdistykset. Myös henkilöstölle tarjotaan säännöllisesti asiantuntijatukea ja koulutusta.

2.7. Tiedonkeruu, tiedotus ja tiedon huomiointi

Kouluterveyskyselyiden tulokset huomioidaan TAI:n ehkäisevässä päihdetyössä, ja tulosten perusteella tehdään tarvittaessa toimenpiteitä. Tuloksista tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. TAI:n ehkäisevää päihdetyötä myös arvioidaan oppilaitoksen terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuksissa, jotka tehdään kolmen vuoden välein.

Tiedonlähteenä käytetään myös opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten yhteenvetoja. Niiden avulla voidaan tarvittaessa kohdentaa toimenpiteitä, jotka edistävät päihteettömyyttä. TAI:n päihteettömyystyössä huomioidaan myös merkinnät havaituista päihteiden käyttö- ja välitystilanteista.

2.8. Opiskelijoiden kohtaaminen ja huolen puheeksi ottaminen

TAI:n arjessa opiskelijat kokevat mukavia kohtaamisia henkilökunnan kanssa ja käyvät heidän kanssaan keskusteluja päihteistä. Kun huoli herää, opiskelijan kanssa puhutaan empaattisesti, avoimesti ja asiallisesti. Opiskelijan voinnista puhutaan nuorta kunnioittavalla tavalla turvallisessa ja rauhallisessa tilanteessa. Henkilöstölle tarjotaan tukea ja/tai koulutusta siihen, miten huoli opiskelijasta otetaan puheeksi.

2.9. Opiskelijahuollon tiedotus ja yksilökäynnit

On tärkeää, että opiskelija pääsee opiskeluhuollon palveluihin helposti, nopeasti ja matalalla kynnyksellä. Siksi huolehditaan myös siitä, että opiskelija tietää, minkälaisissa asioissa vastaanotolle voi hakeutua. Opiskeluhuollon palveluista tiedotetaan säännöllisesti esimerkiksi Wilma-viesteillä.

Opiskelijalle tarjotaan tarvittaessa tukea päihteiden käytön lopetukseen. HOKS-keskusteluissa eli henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keskusteluissa opiskelijalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisistakin asioista, kuten päihteistä. Opiskeluhuollon käynnit ovat aina luottamuksellisia, eikä niistä tehdä merkintää Wilmaan.

2.10. Opiskelijoiden ja ystävien tuki toisilleen

On tärkeää, että opiskelijat kunnioittavat oppilaitosta ja muita opiskelijoita. Päihteitä ei käytetä oppilaitosympäristössä ollenkaan. Oppilaitosympäristö pidetään yhdessä siistinä nikoitiinutuotteiden jätteistä. Ystävät tukevat ja kannustavat päihteettömyyteen, eikä ketään painosteta päihteiden käyttöön. Jokainen nuori tulee hyväksytyksi omana itsenään ja voi tehdä omat päätöksensä päihteiden suhteen. Muiden käyttöä ei tueta tarjoamalla tai myymällä päihteitä tai muillakaan tavoilla.

2.11. Opiskelijoiden osallisuus oppilaitoksen päihteettömyystyössä

Opiskelijat ovat mukana TAln toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön viikko, hyvinvointivälitunnit ja erilaiset teemapäivät. Opiskelijoita osallistetaan laajasti myös päihdeopetukseen esimerkiksi ryhmätöillä, joita esitellään muille nuorille ja henkilökunnalle.

Opiskelijoiden kanssa käydään avointa keskustelua päihteistä, ja esimerkiksi vastuuopettajan tunnit ovat hyviä tilanteita yhteisölliselle keskustelulle. Lisäksi opiskelijoiden kanssa tehdään anonyymeja kyselyjä, joissa kartoitetaan nuorten tarpeita ja toiveita siitä, miten TAlssa ennaltaehkäistään päihteiden käyttöä.

3 Tarkistuslista: Kohti päihteetöntä Turun ammatti-instituuttia

Tässä luvussa esitellään tarkistuslista, jonka avulla arvioidaan, minkälaisia kehittämiskohteita TAln eri koulutusyksiköiden sekä koko TAln päihteettömyystyössä on. Tämä tarkistuslista käydään läpi yhdessä opiskelijaedustuksen kanssa, ja mahdolliset toimenpiteet käynnistetään opiskelijahyvinvoinnin ohjausryhmässä ja/tai koulutalojen hyvinvointiryhmissä.

Tarkistuslista on jaettu päihteettömän oppilaitosympäristön osa-alueisiin. Jokaisessa osa-alueessa on lueteltu päihteettömyyttä edistäviä toimenpiteitä, ja toimenpiteiden yhteyteen on jätetty tyhjää tilaa niiden arviointia ja lisähuomioita varten. Lisäksi tarkistuslistan alkuun kirjataan arvioinnin taustatiedot.

Arvioinnin taustatiedot

- Arvioinnin päivämäärä:
- Arvioitava koulutalo:
- Arvioija tai arvioijat:
- Mahdolliset lisätiedot:

Opiskeluympäristön viihtyisyys

- Riittävät ja viihtyisät oleskelutilat tauoilla, esimerkiksi värejä, postereita ja riittävästi istumapaikkoja.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Liikunnallisia harrastusmahdollisuuksia ja liikuntatilojen käyttömahdollisuuksia tauoilla.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Opiskelijoille on tarjolla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia tauoilla, kuten lautapelejä ja musiikkia.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Päihteetön oppilaitos ja päihteiden käyttöön puuttuminen

- Turun ammatti-instituutilla on selkeät ohjeet siitä, miten nikotiinituotteiden ja muiden päihdyttävien aineiden käyttöön puututaan ja minkälaisia jatkotoimenpiteitä päihteiden käytöstä seuraa. Henkilöstö noudattaa näitä ohjeita.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- TAln viestinnässä näkyy selkeästi pyrkimys päihteettömään oppilaitokseen.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Toiminnallisuus

- TAln henkilöstö järjestää ohjattua taukotoimintaa säännöllisesti, esimerkiksi hyvinvointivälitunteja.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- TAlssa järjestetään toimintavuoden aikana päihteisiin liittyviä teemapäiviä, kuten ehkäisevän päihdetyön viikko sekä erilaisia opintoretkeä.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Päihdeaiheet opetuksessa ja ryhmänohjauksessa

- Oppilaitoksessa tarjotaan tietoa päihteistä kiinnostavalla, koskettavalla ja toiminnallisella tavalla.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Opetuksessa käsitellään päihdeaiheita riittävästi, esimerkiksi työkykytunneilla ja muilla soveltuvilla oppitunneilla.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Vastuopettajan tunteja on säännöllisesti. Tunneilla käsitellään päihdeaiheita ja osallistetaan opiskelijoita keskustelemalla yhdessä päihdeaiheista.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa

- Huoltajille järjestetään säännöllisesti huoltajieniltoja, joissa keskustellaan päihdeaiheista ja tuetaan vanhemmuutta.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Huoltajia informoidaan säännöllisesti oppilaitoksen ja/tai koulutusyksikön päihdetilanteesta.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Huoltajille tarjotaan tarvittaessa myös yksilöllistä tukea.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa

- Koulutusyksikössä käy lukuvuoden aikana ulkopuolisia asiantuntijoita puhumassa päihteistä. Tällaisia asiantuntijoita ovat esimerkiksi kokemusasiantuntijat, päihdepalvelut, Poliisi ja hammashuolto.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Myös TAI:n henkilöstölle tarjotaan koulutusta ja asiantuntijatukea.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Tiedonkeruu, tiedotus ja tiedon huomiointi

- THL:n kouluterveyskyselyiden tulokset huomioidaan TAI:n ehkäisevässä päihdetyössä. Tuloksista tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

- TAI:n ehkäisevää päihdetyötä arvioidaan oppilaitoksen terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuksissa, joita tehdään kolmen vuoden välein.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- TAI:n päihdeettömyystyössä tiedonlähteenä käytetään myös opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten yhteenvedoja.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- TAI:n päihdeettömyystyössä huomioidaan myös merkinnät havaituista päihteiden käyttö- ja välitystilanteista.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Opiskelijoiden kohtaaminen ja huolen puheeksi ottaminen

- Turun ammatti-instituutilla on toimintamalli siitä, miten huoli otetaan puheeksi opiskelijan kanssa.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Henkilöstölle tarjotaan tukea ja/tai koulutusta siitä, miten huoli opiskelijasta otetaan puheeksi.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Opiskelijahuollon tiedotus ja yksilökäynnit

- Opiskelijahuollon resurssit vastaavat suosituksia. Opiskelijahuollon palveluihin päästään saumattomasti laissa säädetyssä ajassa. Tämä koskee sekä opiskeluterveydenhuoltoa että psykologi- ja kuraattoripalveluita.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Opiskelijahuollon palveluista tiedotetaan opiskelijoille säännöllisesti toimintavuoden aikana.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- HOKS-keskustelut eli henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keskustelut toteutuvat lain mukaan. HOKS-keskusteluissa opiskelijalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisistakin asioista, kuten päihteistä.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Opiskelijoiden ja ystävien tuki toisilleen

- Oppilaitosympäristö pidetään yhdessä siistinä nikotiinituotteiden jätteistä.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

- Ketään ei painosteta päihteiden käyttöön. Jokainen nuori tulee hyväksytyksi omana itsenään ja voi tehdä omat päätöksensä päihteiden suhteen.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**

Opiskelijoiden osallisuus päihdeettömyydessä

- Opiskelijat ovat mukana TAI:n toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön viikko, hyvinvointivälitunnit ja erilaiset teemapäivät.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Opiskelijoita osallistetaan päihdeopetukseen esimerkiksi ryhmätoilla, joita esitellään muille nuorille ja henkilökunnalle.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**
- Opiskelijoiden kanssa tehdään anonyymeja kyselyjä päihdeaiheista. Samalla varmistetaan, että kouluterveyskyselyyn osallistutaan kattavasti.
  - **Arviointi ja mahdolliset lisähuomiot:**